

Stichting Milieuwerkgroepen Ede
www.sme-ed.nl

AANTEKENEN

Onderwerp: Indiening Zienswijze RWSZ2018-00005114; Ontwerp maatwerkvoorschrift ingevolge artikel 2.1 lid 4 van het Besluit lozen buiten inrichtingen voor Waterschap Vallei en Veluwe voor het lozen van verontreinigd grondwater op de Nederrijn.
Waterschapsblad: nummer 4609, 16 mei 2018
Uw kenmerk: RWSZ2018-00005114
Ons kenmerk: U477

Rijkswaterstaat Oost-Nederland
Afdeling Vergunningverlening
Postbus 25
6200 MA Maastricht

Bennekom, 22 juni 2018

Geachte heer, mevrouw,

De Stichting Milieuwerkgroepen Ede (SME) heeft kennis genomen van het door u ter inzage gelegde 'Ontwerp Maatwerkvoorschrift op grond van het Besluit lozen buiten inrichtingen voor lozen van grondwater op de Nederrijn te Wageningen'. Wij zijn als SME belanghebbende en dienen hiermee een zienswijze in.

De SME meent dat de 'Ontwerp watervergunning voor de locatie Adamsdreef te Ede' met nummer 1033363/1047511 van het Waterschap Vallei en Veluwe gedeels berust op een aaneenschakeling van doelredeneringen ten behoeve van lozing van vervuild grondwater op de Neder-Rijn. Mede daarom moet u de aangevraagde lozingsvergunning niet verlenen. Onderstaand zetten wij de gronden waarop onze zienswijze berust nader uiteen.

Preambule

Binnen de kaderrichtlijn water (KRW) geldt: *'Ingevolge de tweede zin van artikel 191, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), berust het milieubeleid van de Unie op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.'*

De SME is van mening dat in het huidig tijdsgewricht het ongehoord is industrieel verontreinigd grondwater ongezuiverd te lozen op de Neder-Rijn.

Alle inspanningen van het verantwoordelijke Waterschap Vallei en Veluwe, de Gemeente Ede en de Provincie Gelderland is erop gericht dit mogelijk te maken. Het hele proces van vergunningverlening is naar dit doel toegeschreven.

De tijd van verdunnen en steeds hogere schoorstenen is voorbij.

Geohydrologische beheersing

In opdracht van het Waterschap heeft Tauw een grondwateronttrekking ontworpen voor de aanpak van de ENKA-pluim in Ede (1). De ENKA-pluim is een grondwaterverontreiniging van sulfaat die zich uitstrekt van het voormalige ENKA-terrein tot in de Edese wijk De Rietkampen.

Geohydrologische beheersing vindt plaats door middel van een permanente beheersonttrekking uit een zogeheten deepwell (Tauw, Fig. 3.1, p. 4/21). Deze deepwell zal eeuwigdurend in stand worden gehouden en ligt buiten de wijk De Rietkampen. Verwijzend naar de waterbalans in Tabel 3.1 (Tauw, p. 5/21) merken wij het volgende op. Het opgepompte grondwater van de deepwell ($15 \text{ m}^3/\text{uur}$) wordt blijkbaar als verdunningswater – van nagenoeg ‘Spa Blauw kwaliteit’ – gebruikt om samen met sulfaatverontreinigd grondwater uit de Rietkampen geloosd te worden op de Neder-Rijn. Het gaat hier om aanzienlijk debieten: $50 \text{ m}^3/\text{uur}$ (saneringsfase) tot $25 \text{ m}^3/\text{uur}$ (nazorgfase).

Voor het watersysteem van de Neder-Rijn geldt een triviale maximaal geldende concentratieverhoging van 1%; in dit geval de sulfaatconcentratie. Of zoals u zelf opmerkt: onderhavige lozing van sulfaat kan als triviaal worden toegestaan.

Het Waterschap is kennelijk voornemens om dit te realiseren door toevoeging van potentieel hoogwaardig verdunningswater uit de deepwell. Wij keuren deze handelswijze af. Wat ons betreft is hier bovendien sprake van onoorbaar gegoochel met cijfers.

Besluit lozen buiten inrichtingen

Een permanente beheersonttrekking vanuit voornoemde deepwell, ten behoeve van verdunning van sulfaatverontreinigd grondwater van elders, valt naar onze mening onder paragraaf 3.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Volgens artikel 3.2, eerste lid, zijn een aantal voorwaarden gesteld aan het lozen van grondwater dat niet afkomstig is van een sanering. Zo stelt artikel 3.2, vijfde lid, voorwaarden aan de ijzerconcentratie ($< 5 \text{ mg/l}$) en onopgeloste stoffen ($< 50 \text{ mg/l}$). Volgens artikel 3.2, zesde lid sub a, dienen deze bestanddelen bij overschrijding van de gestelde norm met toepassing van beste beschikbare technieken uit het onttrokken grondwater te worden verwijderd. Het Ontwerp Maatvoorschrift gaat geheel voorbij aan paragraaf 3.2 van het Blbi.

Zuiveringstechnologieën van sulfaathoudend grondwater

Door KWR Watercycle Research Institute (KWR) is in november 2016 een literatuurstudie uitgevoerd naar een geschikt zuiveringsproces voor het sulfaathoudend grondwater van de ENKA-pluim (2). Gebleken is dat een combinatie van technologieën, met name nanofiltratie gecombineerd met het SULFATEQ™ proces, haalbaar is. Maar niet binnen de door het waterschap gestelde randvoorwaarden voor wat betreft investeringen en jaarlijkse operationele kosten. Nergens hebben wij kunnen lezen waarom dat dan specifiek zo is. Wel wordt gesteld dat ethanolverbruik voor de helft bijdraagt aan de operationele kosten.

De SME is van oordeel dat voor wat betreft de operationele kosten onnodig wordt vastgehouden aan het relatief dure ethanol als koolstof- en energiebron voor sulfaatreducerende bacteriën. Een kostenvergelijking aan de hand van alternatieven zoals laagwaardige alcoholen, vetzuren of waterstofgas is niet onderzocht. Zonder ons daartoe te willen beperken zou ook voorhanden organisch materiaal afkomstig van de RWZI-Bennekom als zodanig kunnen volstaan.

Daarnaast ligt het in de rede om ter objectieve beoordeling van de operationele kosten van het SULFATEQ™ ook de economische waarde van het opgepompte grondwater uit de deepwell in beschouwing te nemen. Dit is ten onrechte en zonder nadere motivering niet gebeurd.

Wij tekenen hierbij nog het volgende over de zuivering van sulfaathoudend grondwater aan.

1) In het document 'Antwoord op Statenvragen' (3) betreffende onder meer de kosten van alternatieve zuivering van de ENKA-pluim hebben Gedeputeerde Staten van Gelderland in juni 2017 – ruim een half jaar na het verschijnen van het KWR rapport – aangegeven dat er geen financiële randvoorwaarden zijn gesteld door de opdrachtgevers (het Waterschap en de Provincie Gelderland). Deze voorstelling van zaken omtrent investerings- en operationele kosten strookt in zoverre niet met voornoemde KWR-studie waarin nadrukkelijk wel met financiële randvoorwaarden rekening diende te worden gehouden vanwege destijds bij gebrek aan meer informatie door de Gemeente Ede te beperkt gereserveerd budget. De SME is van mening dat de Gemeente Ede daarom haar verantwoordelijkheid moet nemen en zuivering van het effluent mogelijk moet maken.

2) Tijdens een bestuurlijk overleg gehouden op 3 mei 2017 is met de Gemeente Ede en het waterschap is afgesproken dat er een pilot kan worden opgestart naar alternatieve sulfaatzuivering. Daarvan is tot dusver niet gebleken. Wij hebben daarvan niets meer vernomen en zien daarvan ook niets terug in het Ontwerp Maatwerkvoorschrift.

3) De ENKA-pluim bevat naast vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen ook pentachloorfenol; een zeer zorgwekkende stof waarvoor een minimalisatieverplichting geldt. Daaraan wordt in uw Ontwerp Maatwerkvoorschrift in zoverre voorbijgegaan dat u van mening bent dat een kosteneffectieve zuivering niet mogelijk is. U onderbouwt dit argument niet. Wij zijn van mening dat de Kaderrichtlijn Water (KRW) u daartoe verplicht met inzet van beste bestaande technieken (BBT). De KRW vereist immers dat chemische en ecologische condities voor grond- en oppervlaktewateren uiterlijk in 2027 op orde zijn gebracht.

Waarbij wij nog opmerken dat in Hoofdstuk 4 (Overwegingen) van het Ontwerp Maatwerkvoorschrift niet is gebleken van enige beschouwing in het kader van de KRW. Dit klemt des te meer omdat u belast bent met de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Als zuiveringsproces voor de verwijdering van pentachloorfenol uit grondwater valt bij uitstek te denken aan het kosteneffectieve actiefkoolfiltratieproces dat op betrekkelijk eenvoudige wijze gekoppeld kan worden aan het SULFATEQ™ proces.

Onderzoek en rapportage (Voorschrift 2)

In de Ontwerpbeschikking wordt louter gerept over pentachloorfenol, terwijl er sprake is van zeer veel meer verontreinigingen, schadelijke stoffen die in het opgepompte grondwater aanwezig zijn. Wanneer wordt de concentratie chloorfenolen gemeten, van te voren of als de lozing al aan de gang is. En wat dan als de grenswaarde wordt overschreden, wordt de lozing dan direct stopgezet of mag die doorgaan totdat de zuivering gereed is?

Hoe is de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en kwaliteit geborgd bij de beoordeling van onderzoekvoorstellen en onderzoekresultaten, alsmede van de regelmatige openbare rapportage daarvan?

In de Ontwerpbeschikking zelf horen voorwaardelijke verplichtingen en criteria te worden gegeven voor de beoordeling van de kosteneffectiviteit van de zuivering van pentachloorfenol en andere schadelijke stoffen in het grondwater.

Metten en registreren & 4.1 Maatwerkvoorschrift (Voorschrift 3)

Hier wordt verwezen naar een pas later op ons verzoek in de procedure beschikbaar gekomen (4 juni 2018) notitie "Melding lozing (kwaliteit) onttrekkingswater sanering Enka-pluim Ede d.d. 16 maart 2018" waarin melding wordt gemaakt van monitoring.

De Ontwerpbeschikking bevat daarmee niet zelf een voorwaardelijke verplichting inzake monitoring. Dit dient naar onze mening wel het geval te zijn. Buiten dat is de frequentie en de analyse van de bemonstering zeer onvoldoende. Er dient niet uit te worden gegaan van gemiddelde waarden, maar van pieken (die ook 's nachts worden gemeten).

Hoe worden de kwaliteit, kwantiteit (locaties en bemonstering) en frequentie van de monitoring zelf geborgd. Hoe wordt de openbaarmaking daarvan (momentaan op internet)

gegarandeerd. En hoe is de monitoring qua budget in de loop van de tijd verzekerd, nu de onttrekking zeer lang (50 jaar en langer) zou kunnen voortduren. In de Ontwerpbesluiting wordt aangegeven dat er voor slechts één van de vele schadelijke stoffen onderzoek wordt verricht naar de mogelijkheid om deze kosteneffectief te zuiveren. Wanneer wordt dat onderzoek door wie uitgevoerd, en wie bepaalt op welke wijze wanneer er sprake is van kosteneffectiviteit?

Beoordeling lozing en toelichting maatwerkvoorschrift (4.2)

Er is sprake van een tijdelijke maatregel van diepdrainage in de Rietkampen. Wat is tijdelijk, hoe lang zal dit duren en hoe wordt dit bepaald?

Tenslotte wordt na allerlei verdunningen betoogd dat bij de lozing van sulfaat een concentratieverhoging van 1% triviaal is. Als op ander plekken ieder ander volgens deze redenering ook lozingen van 'slechts' 1% zijn toegestaan, kan er sprake van een cumulatief effect dat grotere gevolgen kan hebben. In het kader van Natura2000 en milieueffectrapportages is gebleken dat een effect van 1% al significant kan zijn. De SME eist daarom dat er een nulmeting gedaan wordt ter plekke van de lozing, dus een opname van het huidige bestand aan aquatische flora en fauna, en dat gedurende de lozing te herhalen met een evaluatiemoment na bijvoorbeeld 3, 6 en 12 maanden.

Aanvullend wordt gemeld "dat de lozing naar verwachting niet zal leiden tot acuut toxische effecten". Maar wel tot niet-acuut toxische of enigszins toxische effecten? We weten dit dus niet. Waarom niet getoetst door een onafhankelijke partij?

Hoe is een emissiegrenswaarde van 1500 mg/l tot stand gekomen? Zijn daar referenties voor?

Zal nabij het lozingspunt sprake zijn van waarschuwingen, of van een zwembod?

Bij Overige verontreinigingen wordt verwacht dat het nog jaren kan duren voordat concentraties gestelde emissiegrenswaarden bereiken, maar in de eerder genoemde notitie "Melding lozing (kwaliteit) onttrekkingswater sanering Enka-pluim Ede d.d. 16 maart 2018" blijkt dat in de Rietkampen en Maandereng toch reeds nu tal van interventiewaarden worden overschreden.

En indien bij overschrijding van de emissiegrenswaarden de bescherming van het milieu dit zou vereisen kunnen er blijkbaar wél "maatregelen [...] worden genomen [...]waarbij] bijvoorbeeld gedacht [kan] worden aan bronsanering of een zuiveringsinstallatie."

Pentachloorfenol wordt als zeer zorgwekkende stof aangemerkt, en er wordt opnieuw onderzoek vermeld naar de mogelijkheid om deze stof kosteneffectief te verwijderen. Maar dit is niet in deze Ontwerpbesluiting gegarandeerd. En zeker ook niet aangegeven met welke criteria dit dan zal geschieden.

Het klinkt heel effectief om te melden dat indien een emissiegrenswaarde in enig steekmonster wordt overschreden, onderzoek wordt uitgevoerd om kosteneffectief te zuiveren. Maar de wijze en frequentie, kortom het hele monitoringprogramma, wordt in de Ontwerpbesluiting niet behandeld, en blijkt in bovengenoemde notitie uiterst minimaal.

Zorgvuldigheid, belangenafweging en deugdelijke motivering

Zoals in het vorenstaande uiteengezet ontbeert het Ontwerp Maatwerkvoorschrift op een aantal onderdelen zorgvuldigheid en belangenafweging. De SME is van oordeel dat u over de relevante feiten en de af te wegen belangen onvoldoende kennis heeft vergaard. Bovendien berust het Ontwerp Maatwerkvoorschrift niet op een deugdelijke motivering. Daarmee handelt u in strijd met artikel 3:2, artikel 3:4 en artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.

Verzoek

